

's Middags Elaine Botha (P.U.) over „School in Society”. Ze spreekt voornamelijk over academische vrijheid – met name met betrekking tot Christelijke instellingen. Sutarno van de Satya Wacana Universiteit in Salatiga, Indonesië en Kgwere – rector van de (zwarte) Universiteit van die Noorde (Z.A.) responderen daarop. Met name Sutarno's verhaal over een christelijke instelling in een niet-, soms zelfs anti-christelijke, samenleving is m.i. illustratief voor de positie van vele kleinere instellingen uit de niet-westerse samenlevingen. In de discussiegroepen een heel nuchtere vraag van een Zuidamerikaan. Ik dacht iets te zullen horen over de taak van de school in de samenleving. Nu krijg ik een discussie over academische vrijheid te horen. Wat hebben wij in onze situatie daaraan? Die vraag zou meer vallen.

's Avonds is er een business meeting – een nogal ongestructureerd en daardoor manipulabel geheel. Runia wordt à bout portant tot congresvoorzitter gekozen. Hij zou het goed doen.

Na afloop ontstaat er op initiatief van Gerald van der Zande (Canada) een „tweede agenda” gesprek: een groepje Amerikanen, Canadezen, Afrikaanders, Nederlanders raken in kritisch gesprek over de Koinonia-verklaring – die K.V. zal nog vele malen terugkeren in de discussies. Met name de Afrikaanders moeten nogal wat scherpe vragen beantwoorden. Ik concludeer dat men over en weer verbaasd en soms verbijsterd is over de aard van de reacties op het verschijnen van de K.V. en de gevolgen daarvan. Maar een analyse ontbreekt. Ik denk dat de hardheid van de reacties binnen Z.A., zowel van de kerk, de staat als de P.U. vooral veroorzaakt wordt doordat in de aanbiedingsbrief bij de K.V. met name gewezen wordt op de vervlechting van christelijk geloof en Afrikaander ideologie. Terwijl de felheid van de reacties van de christenen buiten Z.A. het gevolg is van het feit dat deze fundamentele noodkreet geen enkele uitwerking scheen te hebben. Deze teleurstelling werd nog versterkt door hetgeen tegen de K.V. en haar opstellers werd gedaan. Na een uur vat Gerald de zaak samen. We zitten hier te praten als broeders en zusters in de Heer en Zijn Evangelie: wat kunnen we in dat licht doen? Hoe verder? Waar een oplossing te vinden, althans te zoeken? Het wordt half twee voor we opbreken. Sommigen gaan op hun kamer nog door met het gesprek. De conferentie is nog maar één dag oud en

toch zijn de „openbare” en de „verborgen” agenda al zeer fundamenteel aan de orde geweest. Een goede dag.

Dinsdag, 15 augustus

Huizinga, Elderenbosch, van Genuchten, Tuininga. Ik loop langs kamersdeuren in een gang in C.C. Zou zo uit Nederland kunnen zijn overgeplaatst. Het is buiten inmiddels drukkend heet. In de gebouwen is de temperatuur gelukkig behoorlijk geregeld. N.a.v. het ochtendthema „Theorie en Praktijk” gaan we na de voordracht van de lezingen in discussiegroepen. Ik moet in mijn groep invallen als discussiecoördinator. Het onderwerp leidt, noodzakelijkerwijs zou je haast kunnen zeggen, tot een botsing tussen fundamentalisten en „implicitisten”. Daardoorheen zie je en hoor je de vragen van de kleinere instellingen: theoretiseren over de theorie terwijl er zoveel dingen direct te doen zijn? Wat zijn de praktische implicaties?

Aan de lunchtafel merk ik dat velen al een beetje gespannen zijn met het oog op vanavond. Dan zal er de openbare discussie zijn over „issues of tension among us”. Uiteraard zal dat Z.A. betreffen. 's Middags: „God's call for justice” is het thema. Tjaart van der Walt is de hoofdreferent. Mijn indruk is: te encyclopedisch en nauwelijks concreet. Iemand constateert: „het doet geen pijn, en dat mag niet bij zo'n verhaal”. Respondent is Bernard Zijlstra van het I.C.S. In een helder, soms ademloos beluisterd betoog komt hij uit op een paar heel concrete vragen o.a. aan de V.U. en de P.U. Er komen veel vragen los van alle kanten en met name aan Van der Walt over de sociale invulling van zijn verhaal. Runia, Schrottenboer, Tema, Ridderbos, Buti. De discussie met diverse vragen over Z.A. wordt afgewimpeld. De avondbijeenkomst is eigenlijk al begonnen.

Dat avondgebeuren zal velen nog lang in herinnering blijven. Calvin College had deze avond georganiseerd. Het was dus geen deel van de conferentie.

De zaal was vol met conferentiedeelnemers en derden. Om half acht zette voorzitter Howard Rienstra kort uiteen wat de formele plaats van de avond was en ging voor in gebed.

Omdat de V.U. er niet is kan daarover niet gesproken worden en dus rest de vraag naar opstelling en handelwijze van de P.U. in Z.A. Achtereenvolgens spreken Prof. Goudzwaard (Amsterdam V.U.), rector Sutarno (Indonesië), Prof. Richard Mouw (C.C.) en

Rector Kgwere (Z.A.); daarna zal de discussie algemeen zijn.

Goudzwaard maakt het kort en principieel. We willen en kunnen geen keuze maken tussen wit en zwart. Dit dilemma ligt er thans wel maar mag er absoluut niet zijn omdat in Christus er geen zwart of wit is maar alleen één verzoende mensheid die moet luisteren naar de geboden van gerechtigheid. Hij vraagt of Potchefstroom een weg ziet om ons van dit dilemma te verlossen. Indrukwekkend in zijn helderheid en directheid is Richard Mouw, zowel in zijn analyse als in zijn vragen. Fel haalt hij uit naar beslissingen van de Bestuursraad van de P.U. t.a.v. de toelating van zwarte studenten, de Koinonia Verklaring en de P.U.-mensen die daaraan hebben meegewerkt en m.b.t. het voorgesprek over te publiceren artikelen die handelen over controversiële onderwerpen. Ervan uitgaande dat dit „geen debat is tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen maar een gesprek van zondaren voor het Kruis” vraagt hij „How long can we have patience, how long can we have business as usual with you? . . . It is impossible for us to be patient with the powerful and angry with the powerless . . . So what are you doing? Can you give us hope?” Zinnen die je als je ze hoort automatisch noteert.

Hennie Coetzee's verhaal kan tegen dit directe principiële geweld niet op. Hij geeft een duidelijke tekening van de situatie van de P.U. Geconfronteerd met een vertrouwenscrisis naar twee kanten: naar de zijde van de gemeenschap waarvan zij voor fondsen en studenten van afhankelijk is en naar de kant van haar zusterinstellingen m.n. op internationaal terrein. De kritiek op de beslissingen van de Bestuursraad probeert hij te relativiseren. Vervolgens vraagt ook Van Zwet (waarnemer voor de Vereniging voor Wetenschappelijk Onderwijs op Gereformeerde Grondslag) aan de P.U.: geef ons tekenen, geef ons hoop.

Op dat moment komt Rector Van der Walt naar beneden om op het tot dan toe gezegde te reageren. Hij kan echter niets anders doen dan de uitermate moeilijke positie van de P.U. benadrukken en toelichten: „The P.U. is not for sale but we have great problems”. In het vervolg haakt Elias Tema scherp in op dat verhaal: de antwoorden van de P.U. tonen aan dat de P.U.-mensen niet uit hun hart en hun overtuiging kunnen leven omdat zij onderworpen zijn aan krachten die